

Mikilvæg fuglasvæði á Íslandi

Kristinn Haukur Skarphéðinsson
Náttúrufræðistofnun Íslands

Fuglamyndir: Jóhann Óli Hilmarsson

Umhverfismatsdagurinn 2018

©Jóhann Óli Hilmarsson/2010

Margæsir

Helstu atriði

- Skilgreiningar og val á svæðum
- Vinna NÍ: Mikilvæg fuglasvæði á Íslandi
 - Sjófuglabbyggðir, fjörur og grunnsævi, votlendi og önnur svæði inn til landsins
- Hlutfall stofna innan mikilvægra svæða
- Dreifðir fuglastofnar
 - Þýðing Suðurlandsundirlendis
- Dæmi um verndartillögur

Viõmiõ
10.000 pör
20.000 fuglar
1% reglan

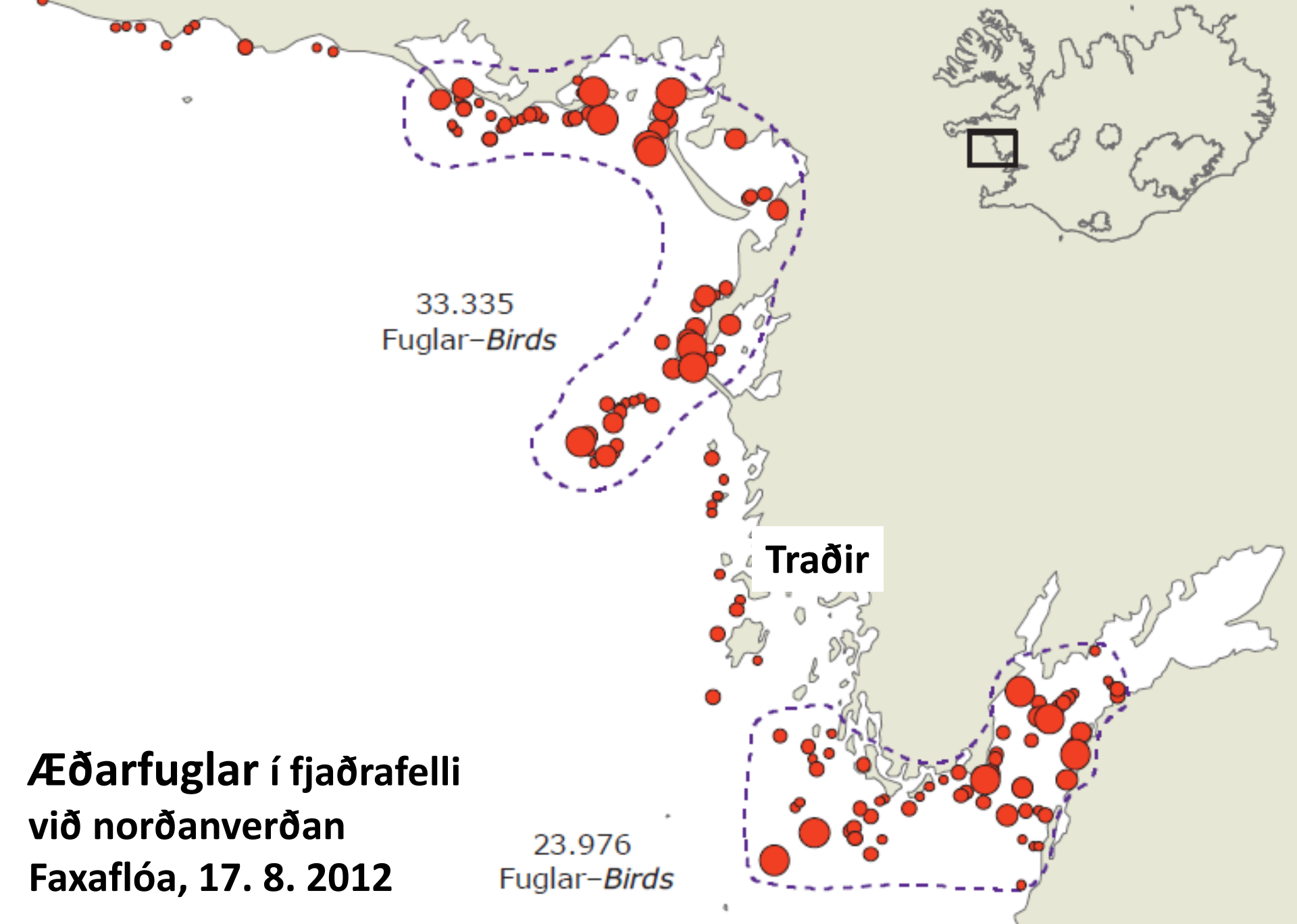
Traðir á Mýrum

**Æðarfuglar í fjaðrafelli
við norðanverðan
Faxaflóa, 17. 8. 2012**

33.335
Fuglar-*Birds*

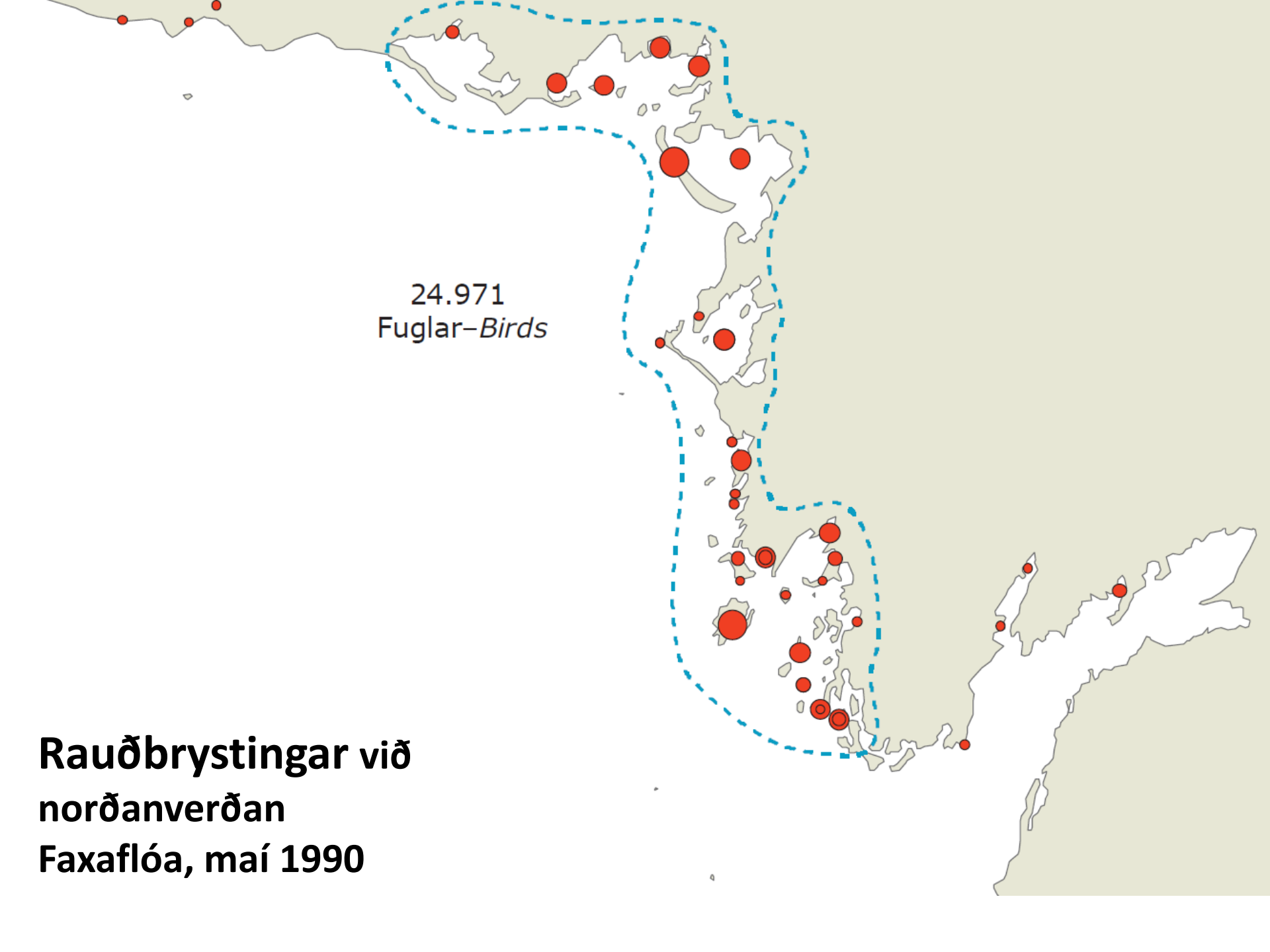
Traðir

23.976
Fuglar-*Birds*

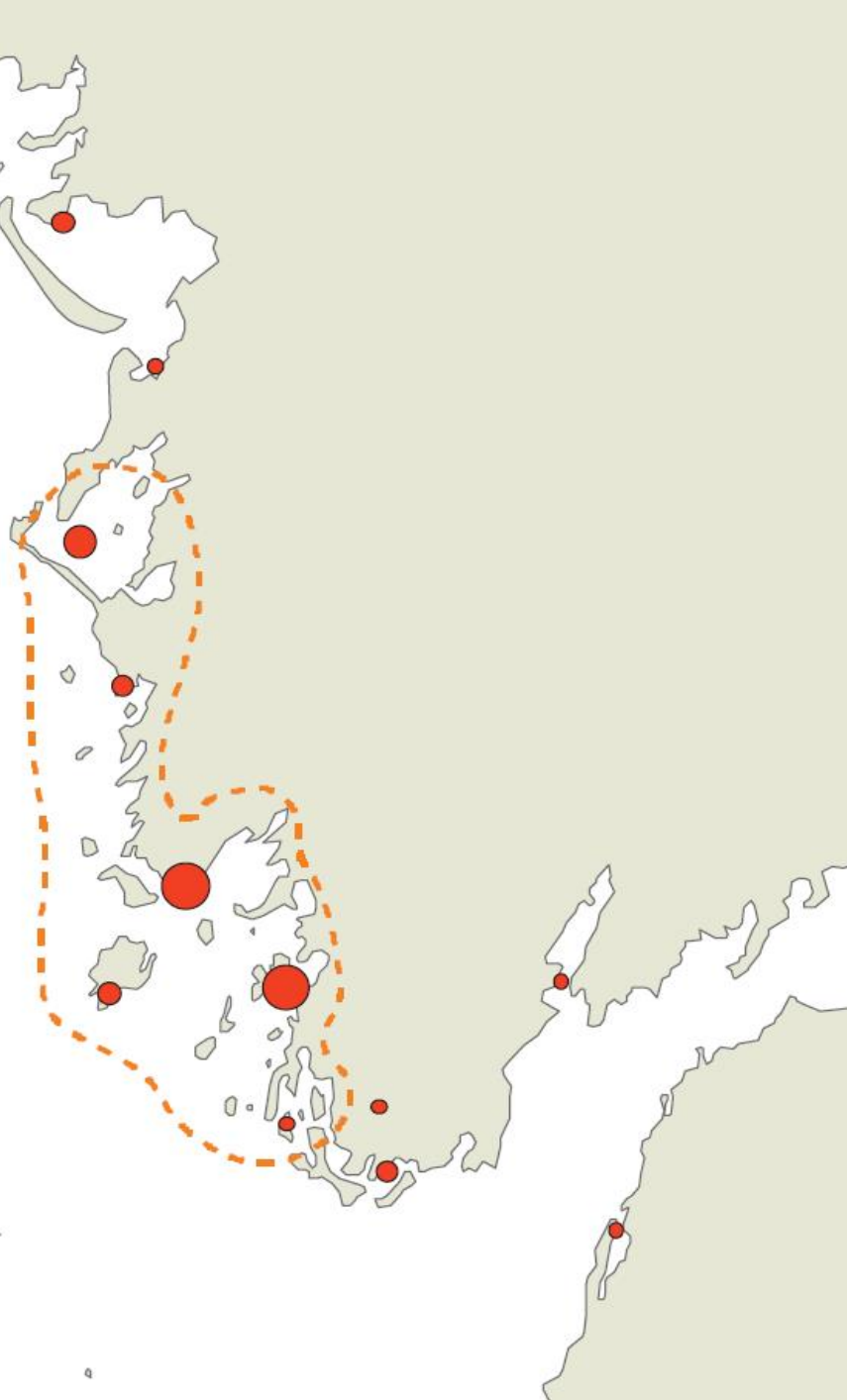
24.971
Fuglar-Birds

**Rauðbrystingar við
norðanverðan
Faxaflóa, maí 1990**

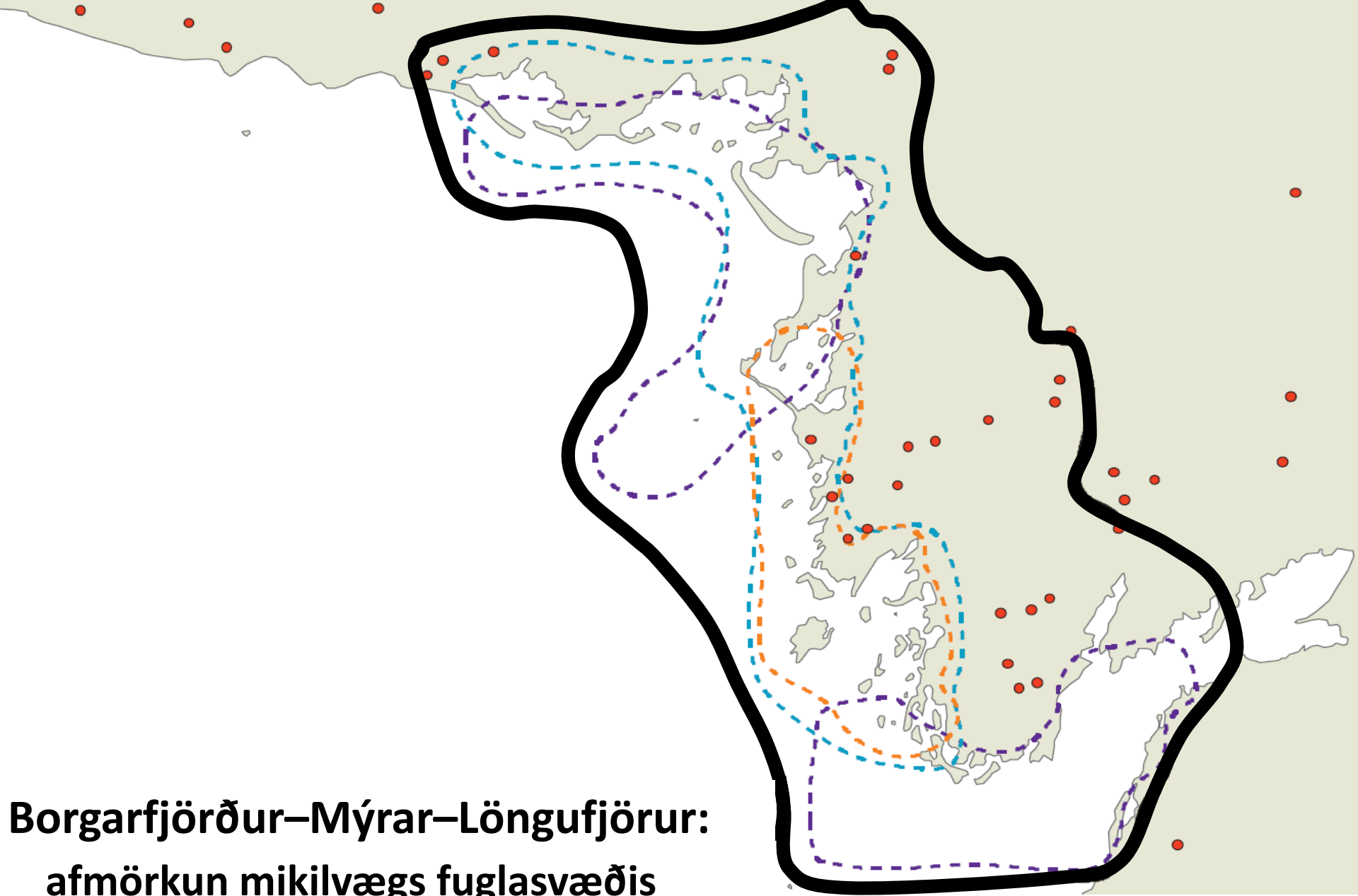

4366
Fuglar-Birds

**Margæsir við
norðanverðan Faxaflóa,
meðaltal talninga í maí
1990–2010**

Borgarfjörður–Mýrar–Löngufjörur:
afmörkun mikilvægs fuglasvæðis

FJÖLRIT

NÁTTÚRUFRÆÐISTOFNUNAR

MIKILVÆG FUGLASVÆÐI Á ÍSLANDI

55

- **Bent á svæði sem teljast alþjóðlega mikilvæg fyrir þær fuglategundir sem dvelja hér að staðaldri**
- **Nýtt mat á öllum íslenskum fuglastofnum**
- **Aðgengilegt á vef NÍ**
 - Skýrslan
 - vefsja

Duggönd *Aythya marila*

Duggönd verpur í Norður-Ameríku, Evrópu og Asíu. Hér verpur hún allviða um land og hefur íslenski varpstofninn verið gróflaga metinn 3.000–5.000 pör (Umhverfissráðuneytið 1992). Stór hluti hans er við Mývatn og sáust þar lengi um 2000 steggir að vori. Duggönd hefur fækkað mikið á Mývatni á síðustu árum og steggirnir aðeins verið 400–1.000 frá 2010 (Náttúruvísindastöðin við Mývatn, óbirt gögn). Er farfugl að mestu en nokkur hundruð fugla hafa vetursetu á Suðvesturlandi (Náttúrufræðistofnun Íslands, vetrarfuglatalningar) og nokkrir tugir í Berufirði á Austfjörðum (Náttúrustofa Norðausturlands, óbirt gögn).

Duggönd hefur fækkað á vetrarstöðvum í Evrópu og

Viðmið: IBA criteria (2. viðauki, 1. tafla)

A4 í Evrópa = 3.650 fuglar/birds; 1.217 pör/pairs (Wetlands 2016)

B1 í N- og V-Evrópa = 2.150 fuglar/birds; 717 pör/pairs (Wetlands 2016)

er þar á valista sem tegund í nokkurri hættu (VU; BirdLife International 2015).

Mývatn er eina svæðið hér á landi sem hefur alþjóðlega þýðingu fyrir duggendur (38. tafla).

38. tafla. Duggandarvarp á mikilvægum fuglasvæðum á Íslandi. – *Breeding Aythya marila in important bird areas in Iceland.*

Tegund Species	Latneskt heiti Scientific name	Árstími Season	Fjöldi (pör) Number (pairs)	Ár Year	Hlutfall af íslenskum stofni (%) Percentage of Icelandic popul. (%)	Alþjóðlegt mikilvægt International importance*
Amarvatnsheiði ¹	VOT-N_1	B	61**	2012	1,5	
Skagi ¹	VOT-N_5	B	38**	2012	1,0	
Mývatn-Laxá ²	VOT-N_11	B	1.182	2006-2015	29,6	B11, B2
Ózartjörður ³	VOT-N_12	B	46	2016	1,2	
Alls – Total			1.327		33,2	

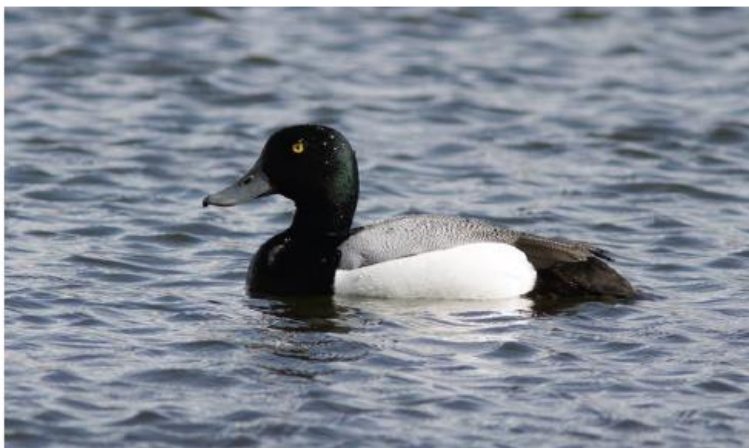
*Skýringar: 2. viðauki, 1. tafla. – *Explanations: Refer to table 1 and appendix 2.*

**Lágmarkstala. – *Absolut minimum.*

¹Náttúrufræðistofnun Íslands, óbirt gögn. – *IINI, unpublished data.*

²Náttúruvísindastöðin við Mývatn, óbirt gögn. – *Mývatn Research Station, unpublished data.*

³Náttúrustofa Norðausturlands, óbirt gögn. – *Northeast Iceland Nature Research Centre, unpublished data.*

10. mynd. Duggönd (*Aythya marila*). Ljós. Erling Ólafsson.

Tegundir

- Alþjóðleg viðmið
- Yfirlit um útbreiðslu og stöðu tegundar
- Fjöldi fugla á mikilvægum svæðum

SF-A_2 BJARNAREY Á HÉRAÐSFLÓA

Hnit - Coordinates	N65,78454, V14,31003
Sveitarfélag - Municipality	Vopnafjarðarsveit
IBA viðmið - Category	A4III
Stærð svæðis - Area	499 ha*

Lýsing

Bjarnarey liggur út af Kolmúla á milli Vopnafjarðar og Héraðsflóa, er 10 ha að stærð, nokkuð klettótt en vel gróin. Þar er lundavarp (15.375 pör) og verulegt æðarvarp. Bjarnarey telst vera alþjóðlega mikilvæg sjófuglabýggð (≥ 10.000 pör).

Bjarnarey er á IBA-skrá.

Helstu varpfluglar í Bjarnarey, Héraðsflóa. – Key bird species breeding in Bjarnarey, Héraðsflói.

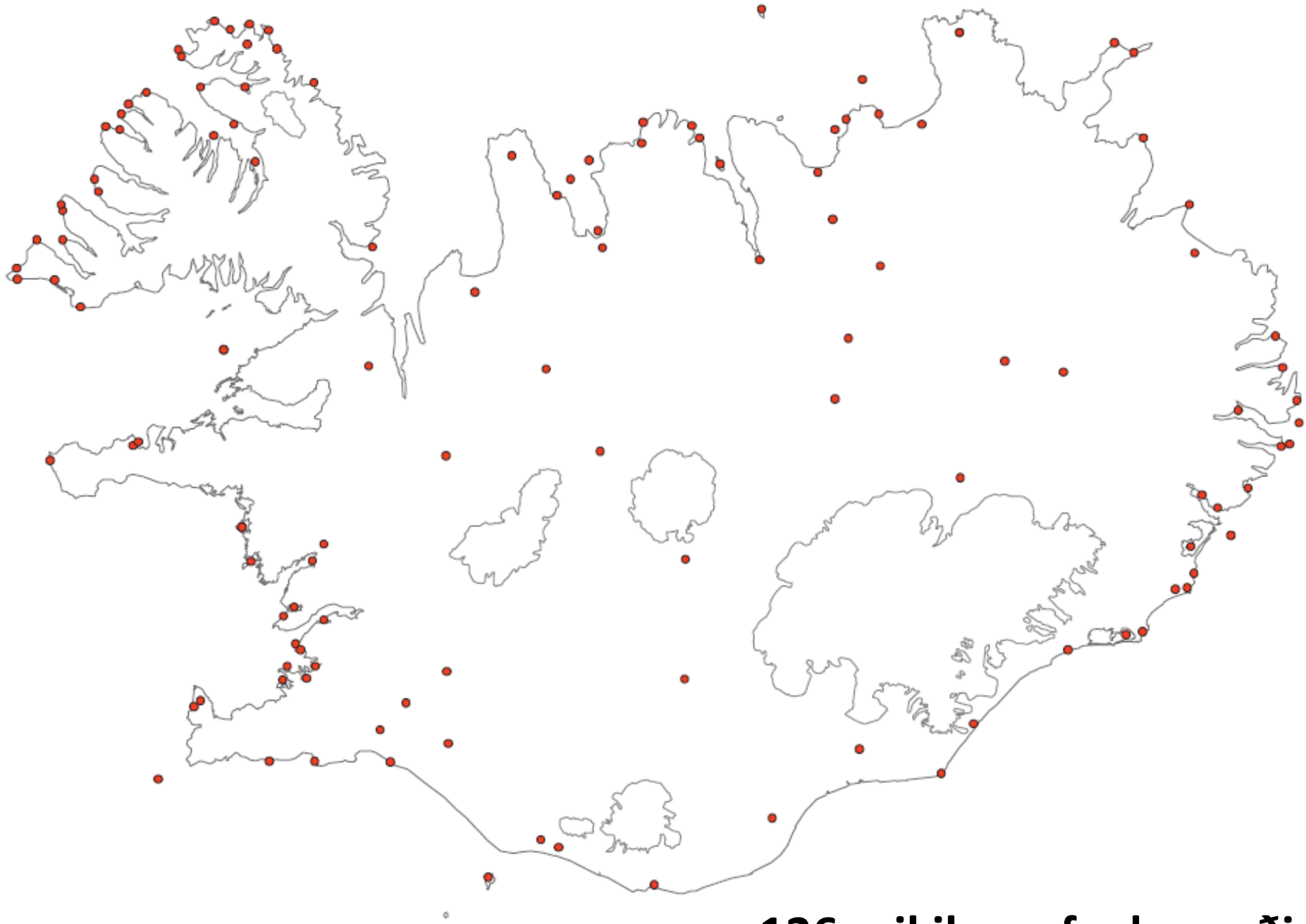
Tegund Species	Latneskt heiti Scientific name	Árstími Season	Fjöldi (pör) Number (pairs)	Ár Year	Hlutfall af íslenskum stofni (%) Percentage of Icelandic popul. (%)	Alþjóðlegt mikilvægi International importance*
Lundi	<i>Fratercula arctica</i>	B	15.375	2014	0,8	
Alls - Total			15.375			A4III

*Skiýringar: 2. viðauki, 1. tafla. – Explanations: Refer to table 1 and appendix 2.

English summary: Bjarnarey island, E-Iceland is an internationally important seabird colony (>10.000 pairs), the main species being *Fratercula arctica* (15,375 pairs).

Staðreyndasíða um svæði

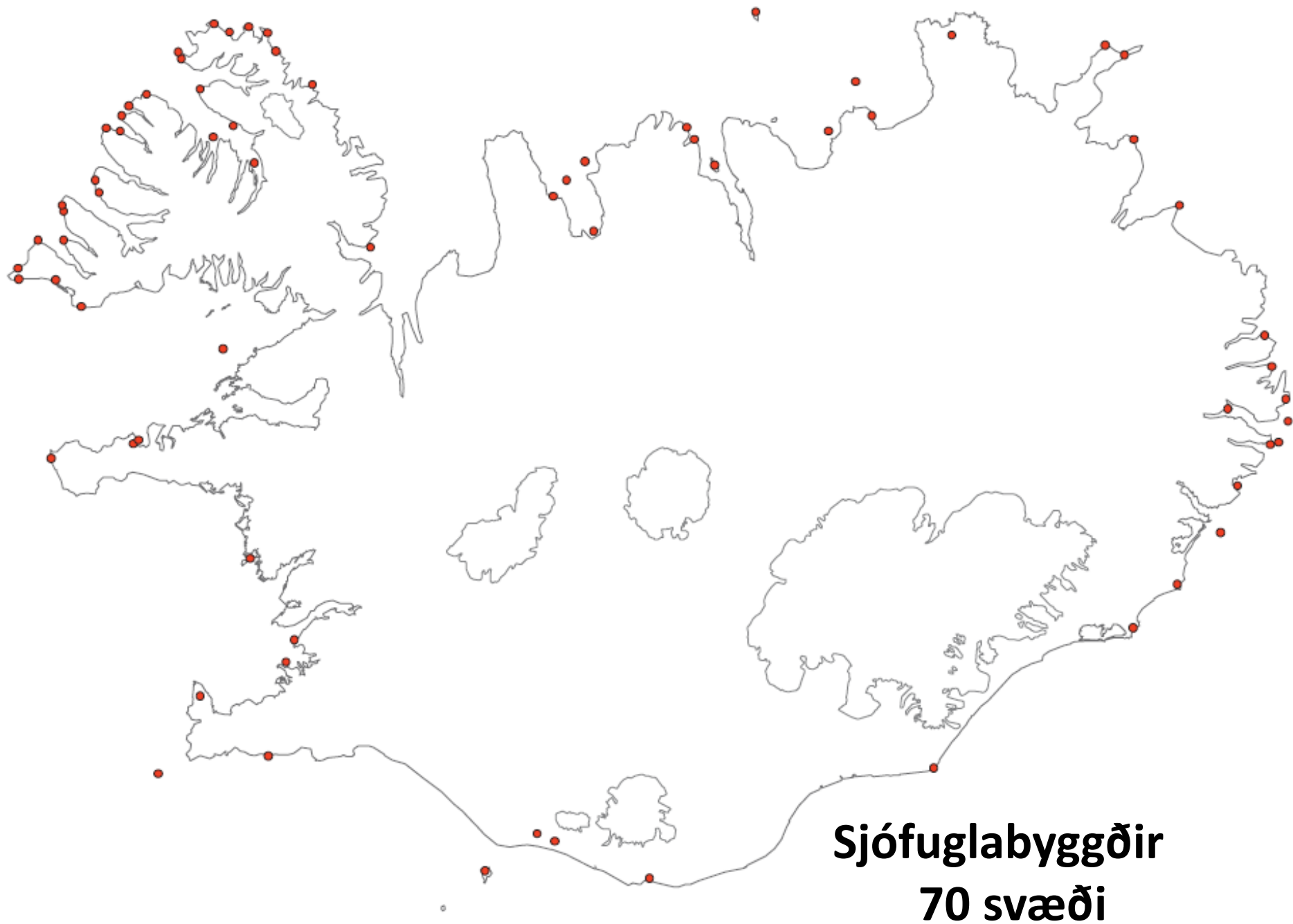
- Stærð, hnit, sveitarfélag, alþjóðleg viðmið
- Staðsetning
- Stutt lýsing
- Mikilvægar fuglategundr
- Útdráttur á ensku

126 mikilvæg fuglasvæði

Svæði

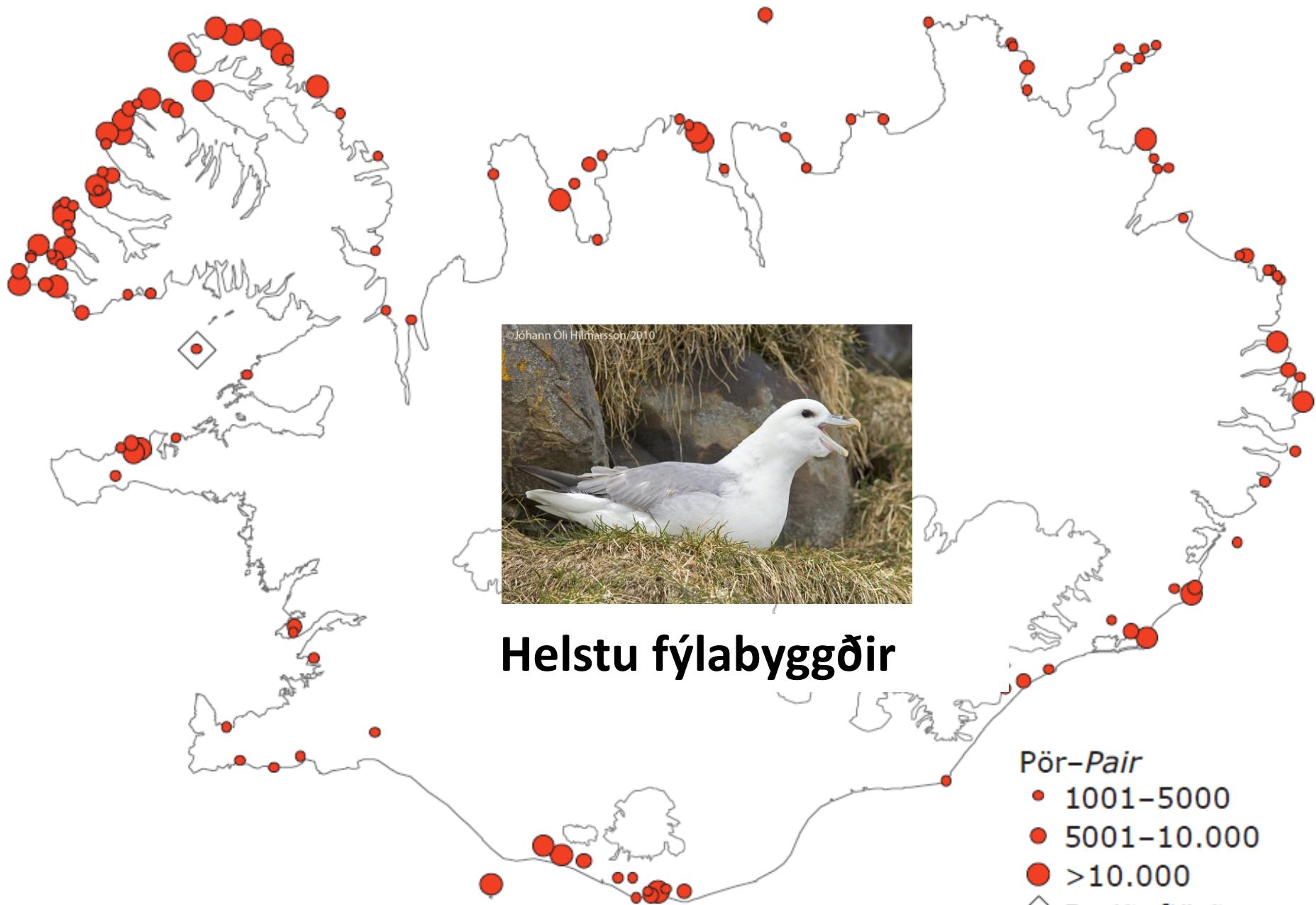
- **121 alþjóðlega mikilvægt fuglasvæði**
 - Flest skilgreind einvörðungu fyrir ákveðna þýðingu (varp, far); nokkur gegna margþættu hlutverki
- **Tæplega helmingur eða 55 hafa verið skilgreindur áður:**
 - eru friðlýst
 - á Náttúruminjaskrá eða votlendisskrá og þá vegna auðugs fuglalífs að hluta til eða öllu leyti

**Sjófuglabýggðir
70 svæði**

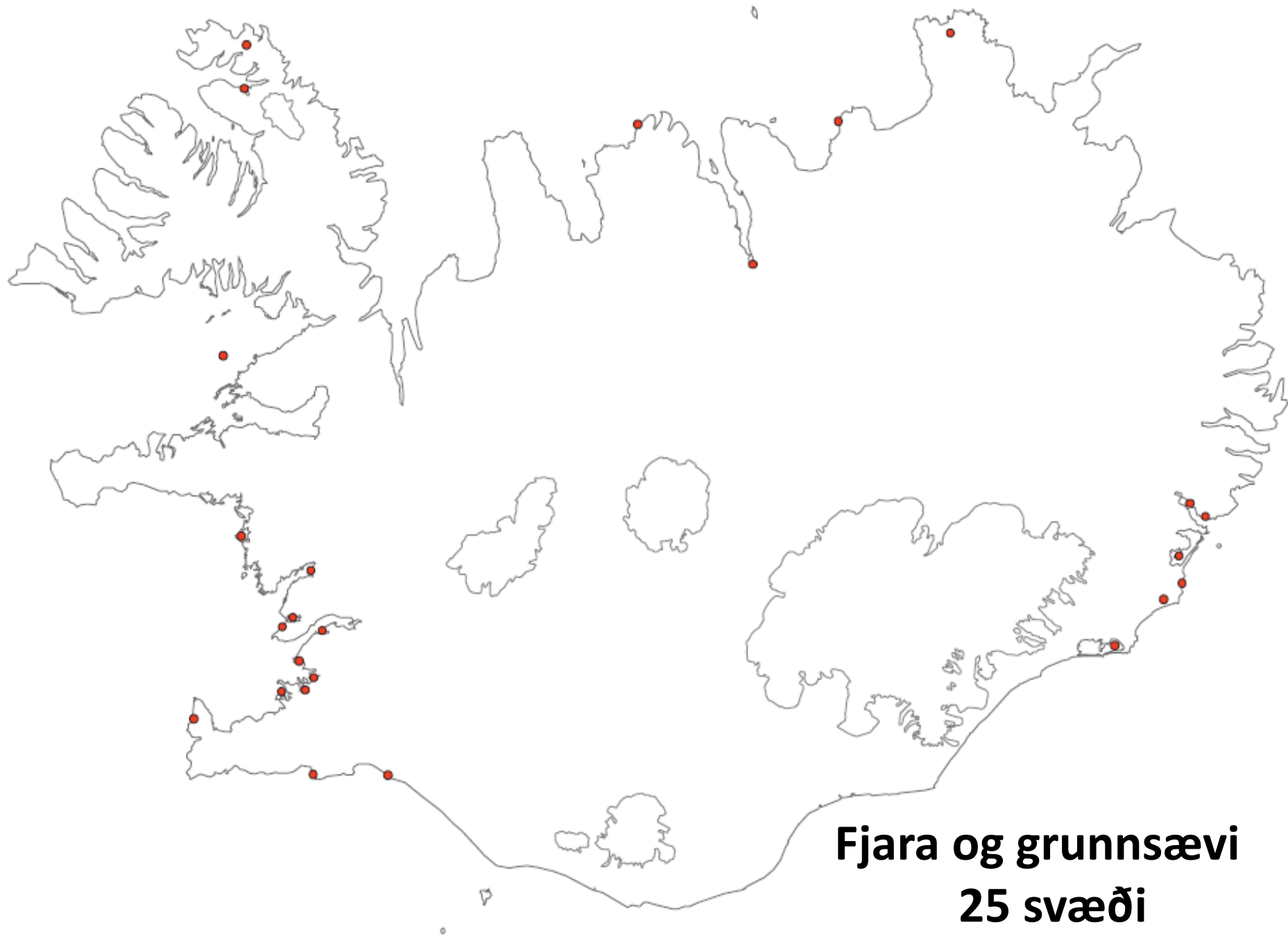
Kirkjufell við Grundarfjörð: fýll (varp)

Helstu fýlabbyggðir

- Pör-Pair**
- 1001-5000
 - 5001-10.000
 - >10.000
 - ◊ Breiðafjörður

Arnpór Garðarsson o.fl. óbirt

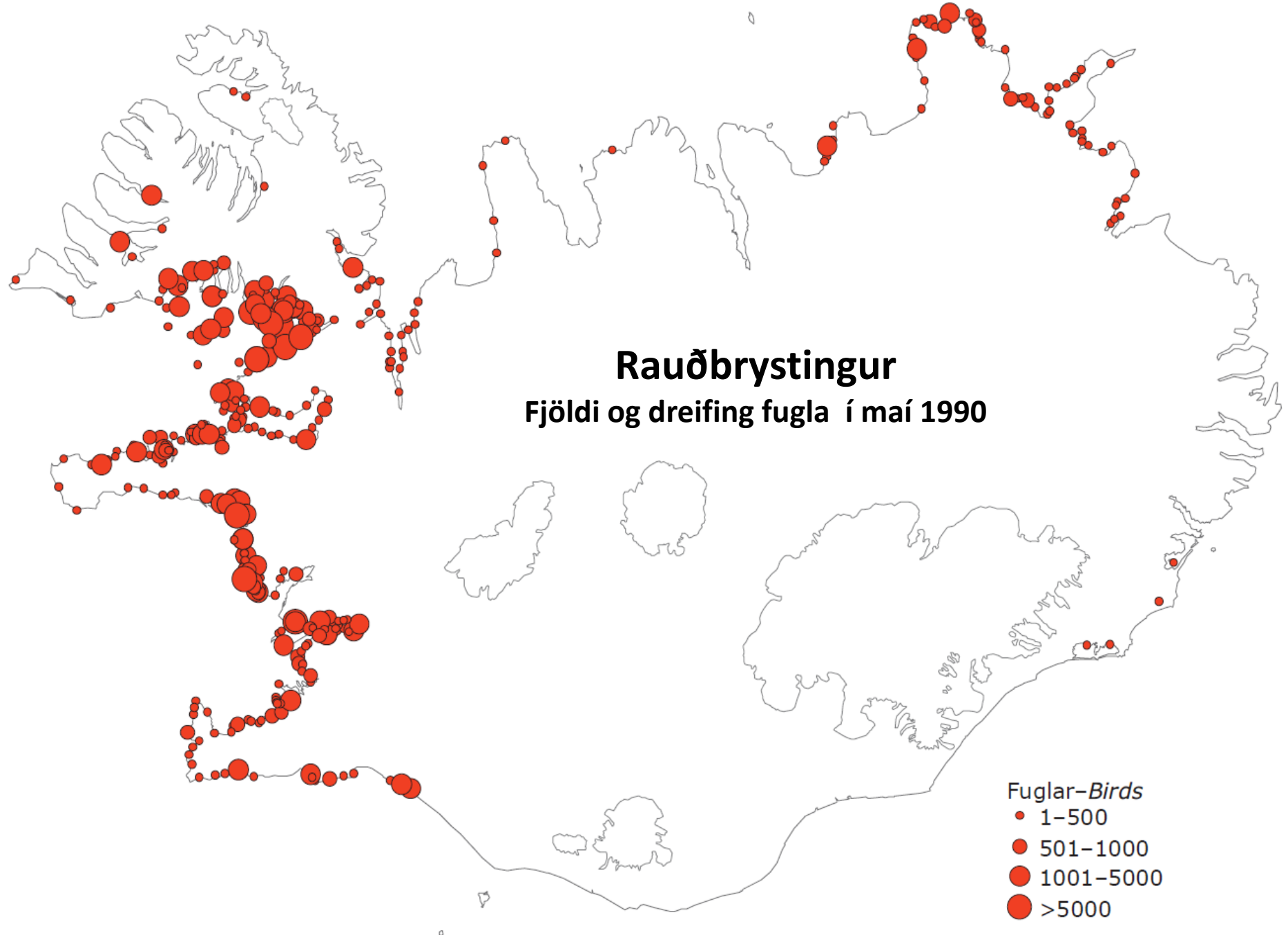

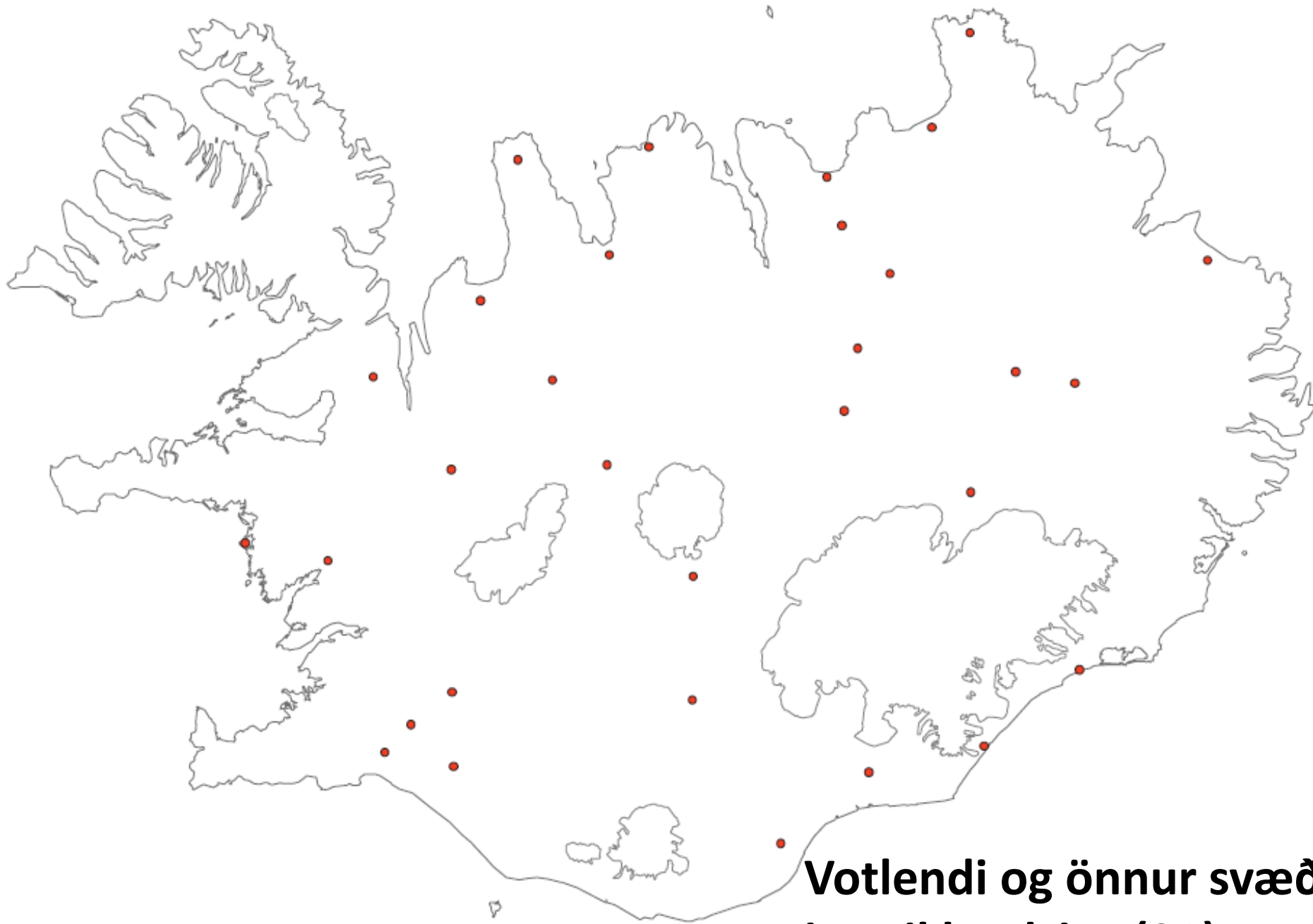

Skarðsfjörður: vaðfuglar (far), æður (fellir)

Rauðbrystingur - fargestur

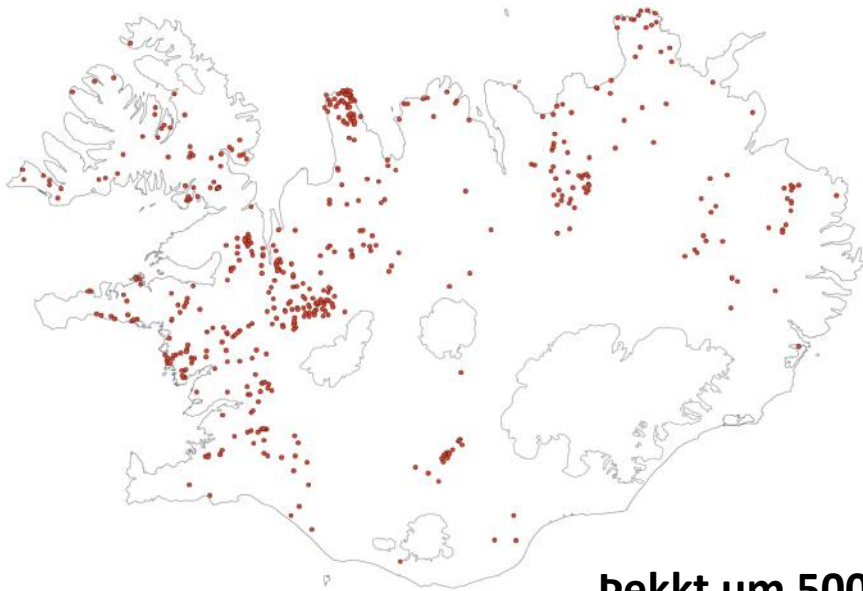
**Votlendi og önnur svæði
inn til landsins (31)**

Sog – Þingvallavatn: himbrimi (varp, haust) húsönd (vetur)

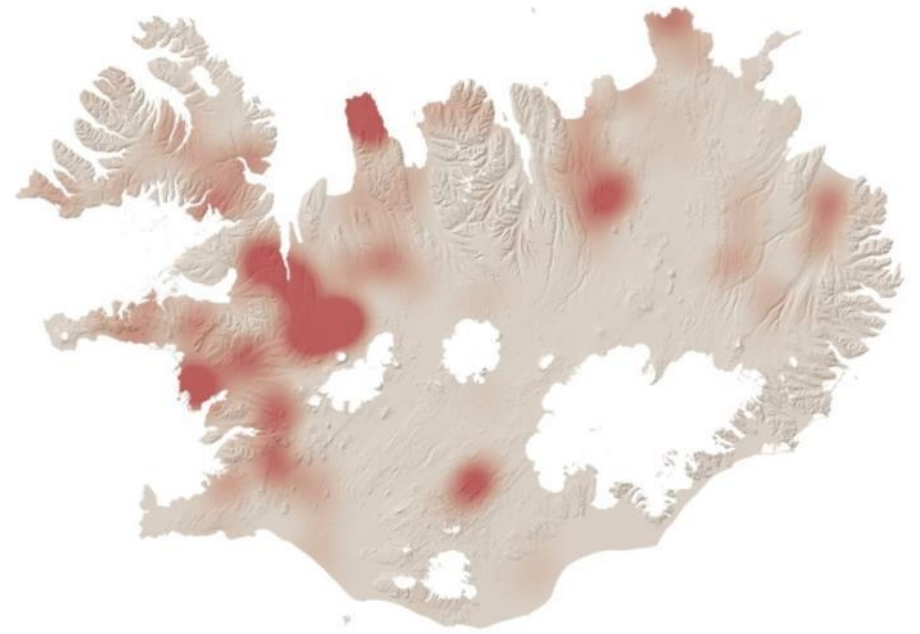
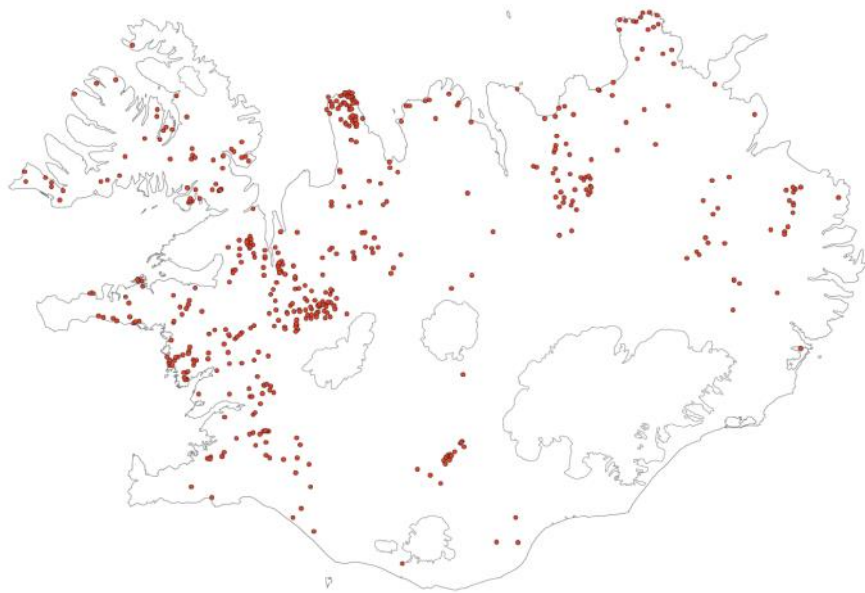
Himbrimi

Þekkt um 500 óðul

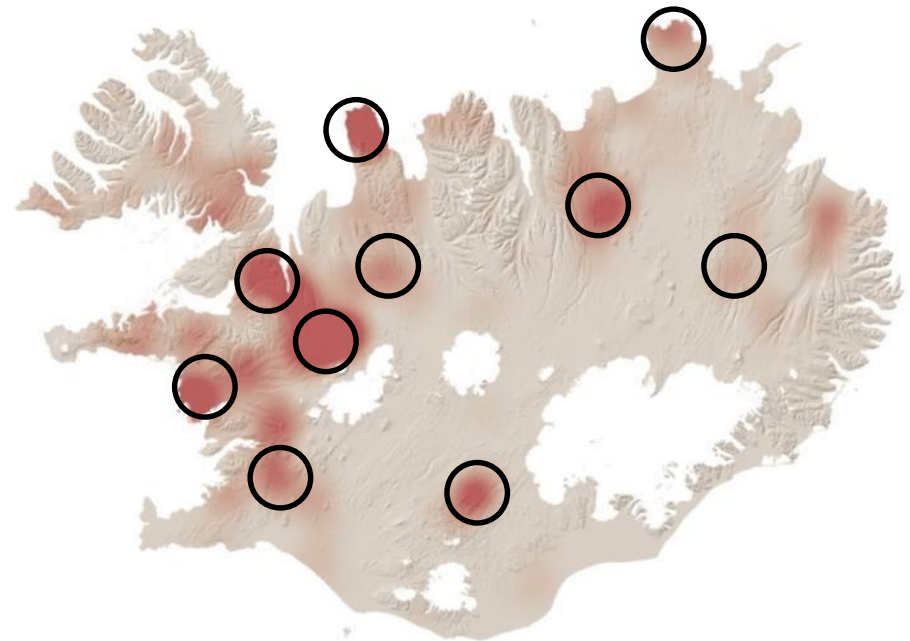
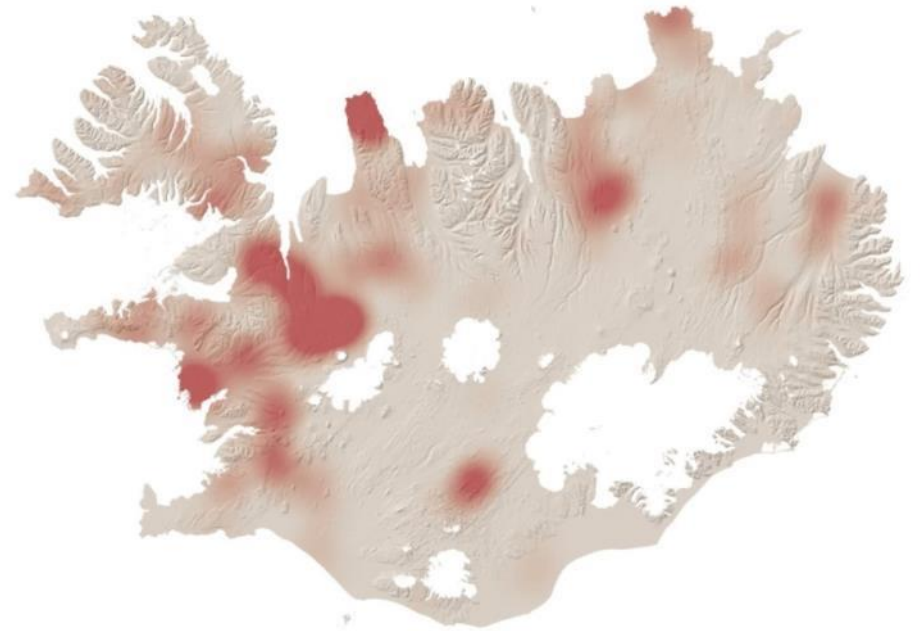
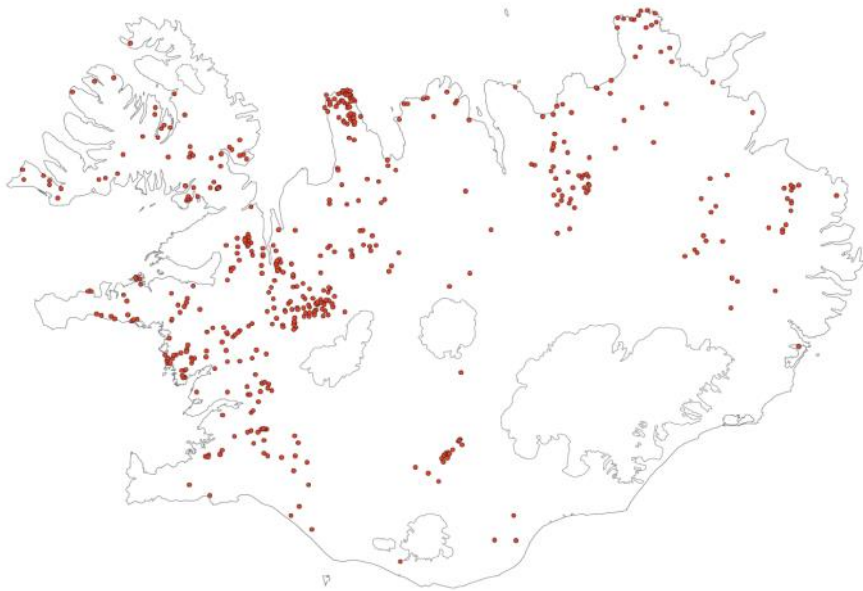
Himbrimi

Reiknaður varppéttleiki

Himbrimi – mikilvæg svæði

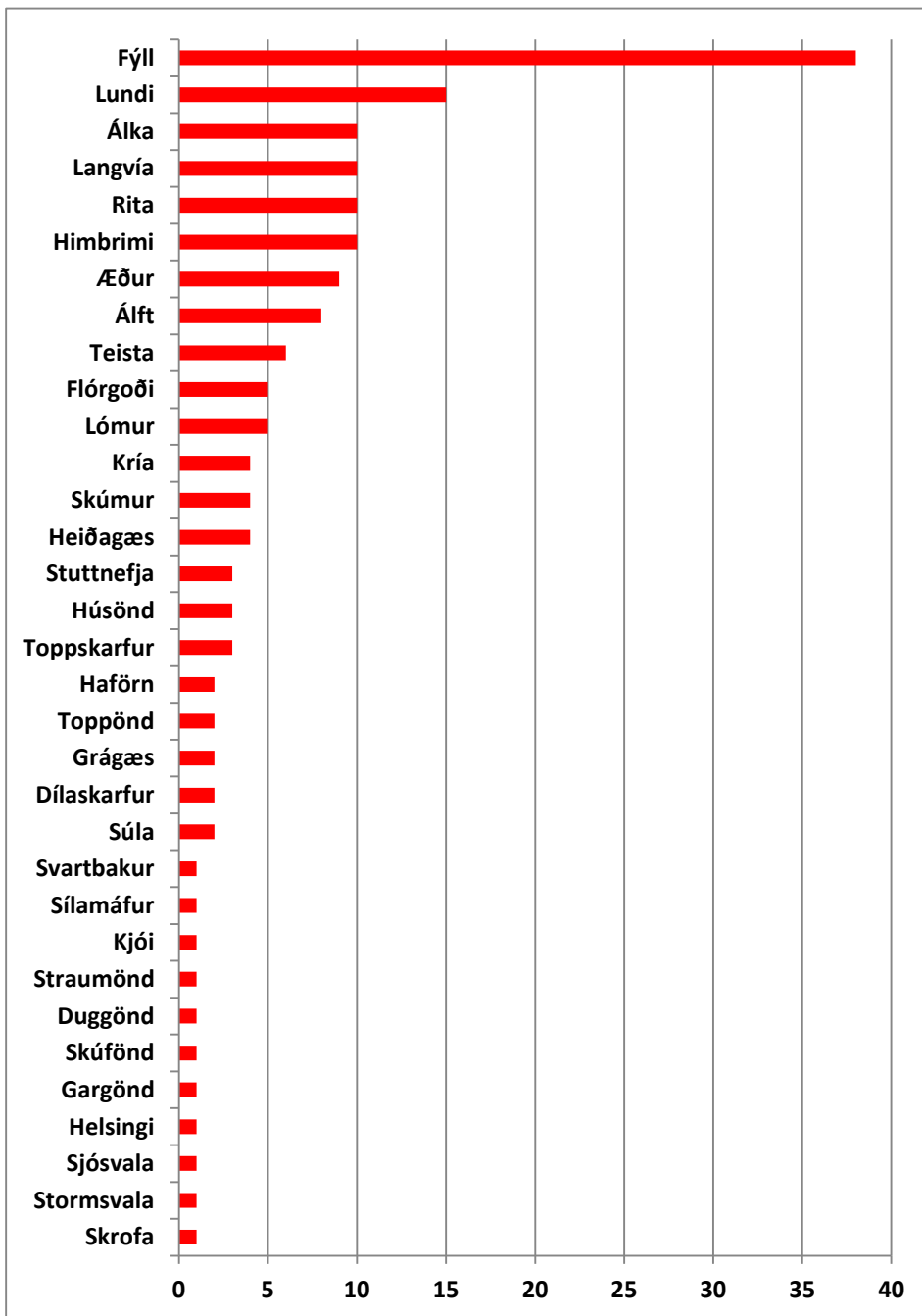
Mikilvæg himbrimasvæði

Tegundir og mikilvæg svæði

- Misjafnt er hversu mörg mikilvæg svæði eru skilgreind fyrir hverja tegund en þau eru
 - langflest hjá fýl eða 37
- Engin mikilvæg svæði hafa verið skilgreind fyrir 40 tegundir, þ.e. um helming þeirra sem fjallað er um
 - Töluleg viðmið ekki verið sett fyrir rúman helming þeirra
 - hinar eru það fáliðaðar að engin svæði þeirra hér teljast alþjóðlega mikilvæg

Hávella – mjög algengur vetrar- og sennilega einnig fargestur

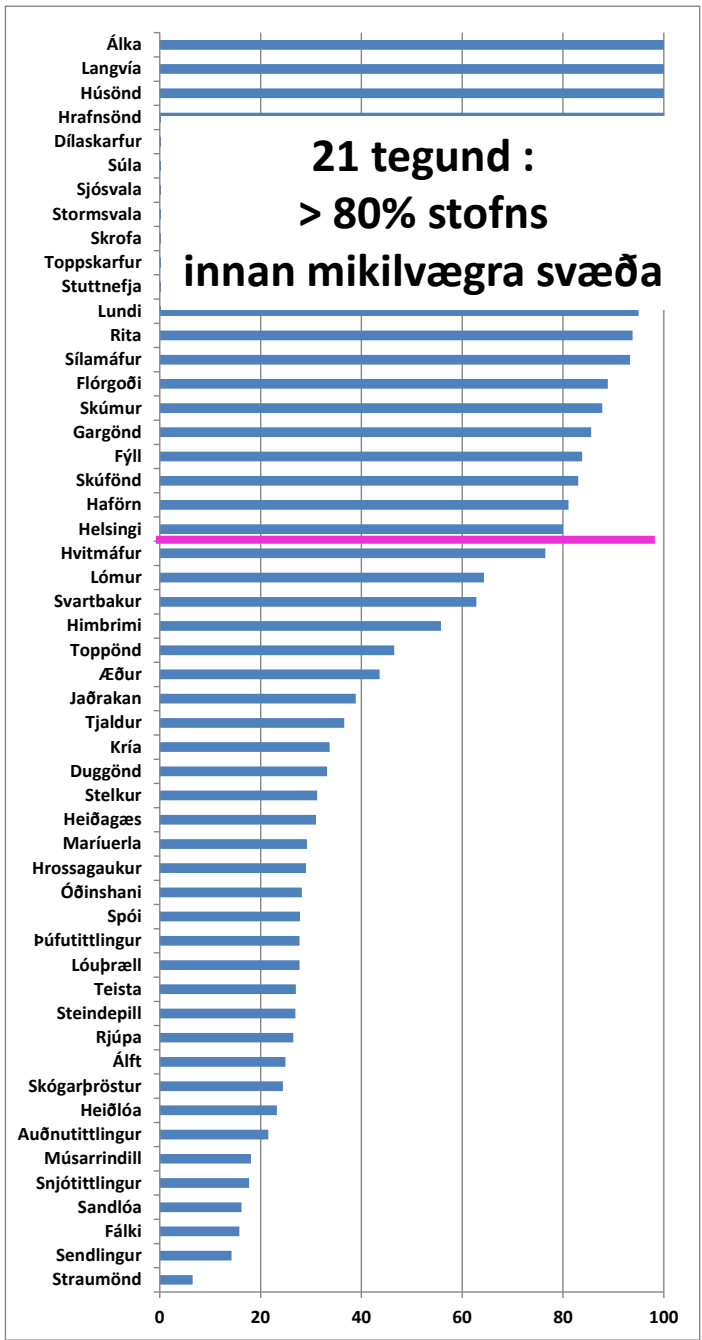

Varpfuglar

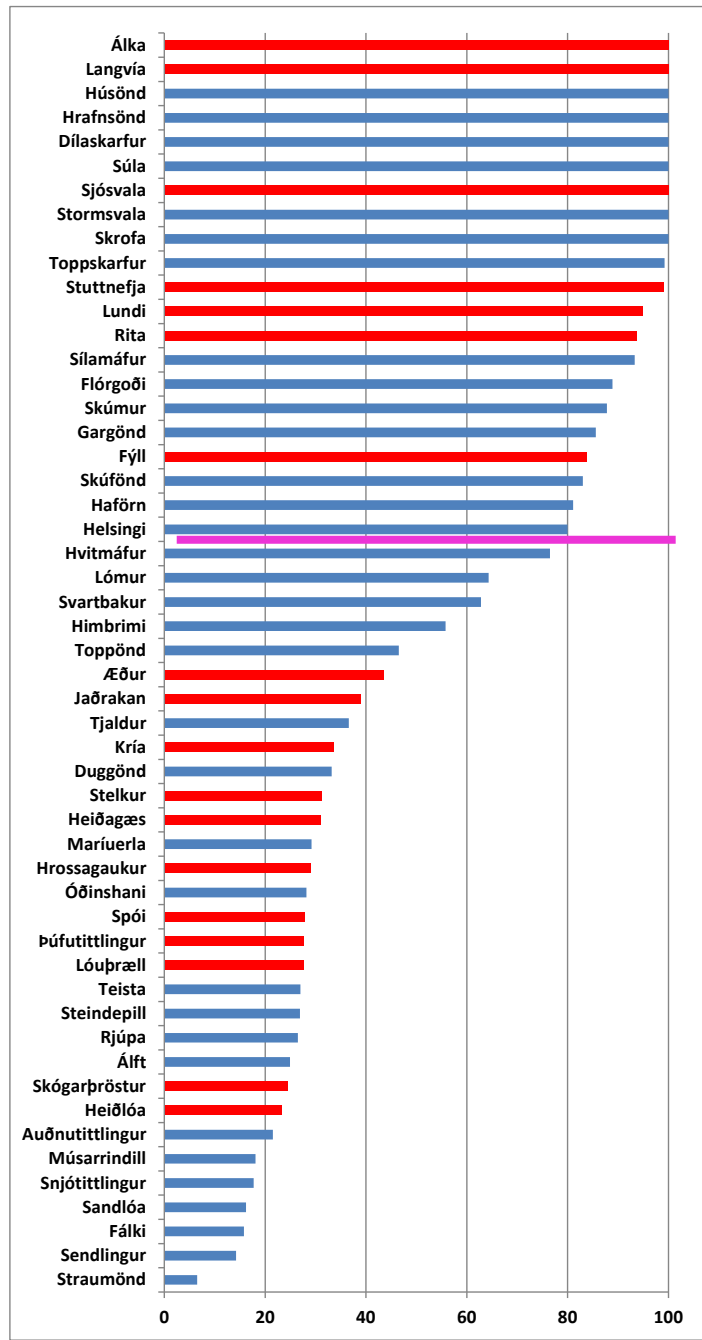
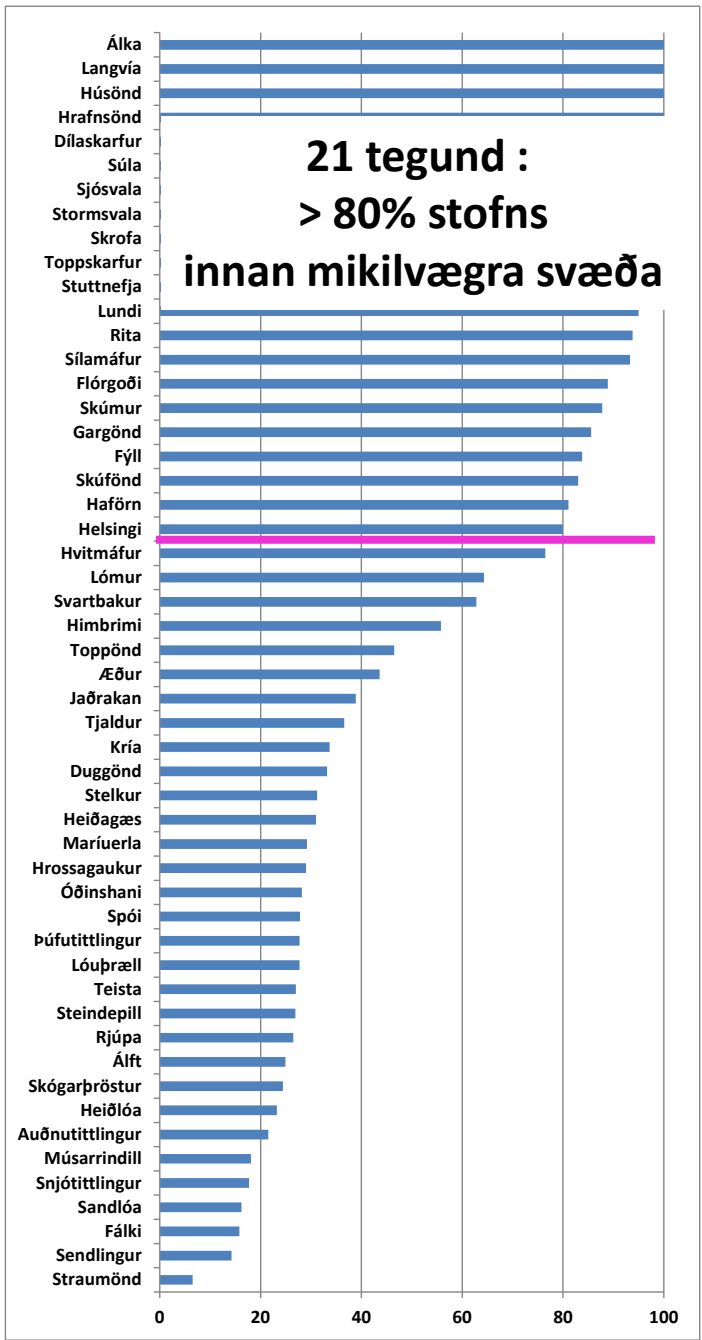
Fjöldi mikilvægra svæða
sem skilgreind hafa verið
fyrir hverja tegund

Álft – fremur algengur og útbreiddur varpfugl

**Íslenskir
varpfuglar**

**18 tegundir
> 100 þús pör
(rautt)**

**7 þeirra með
> 80% stofns
innan mikilvægra
svæða**

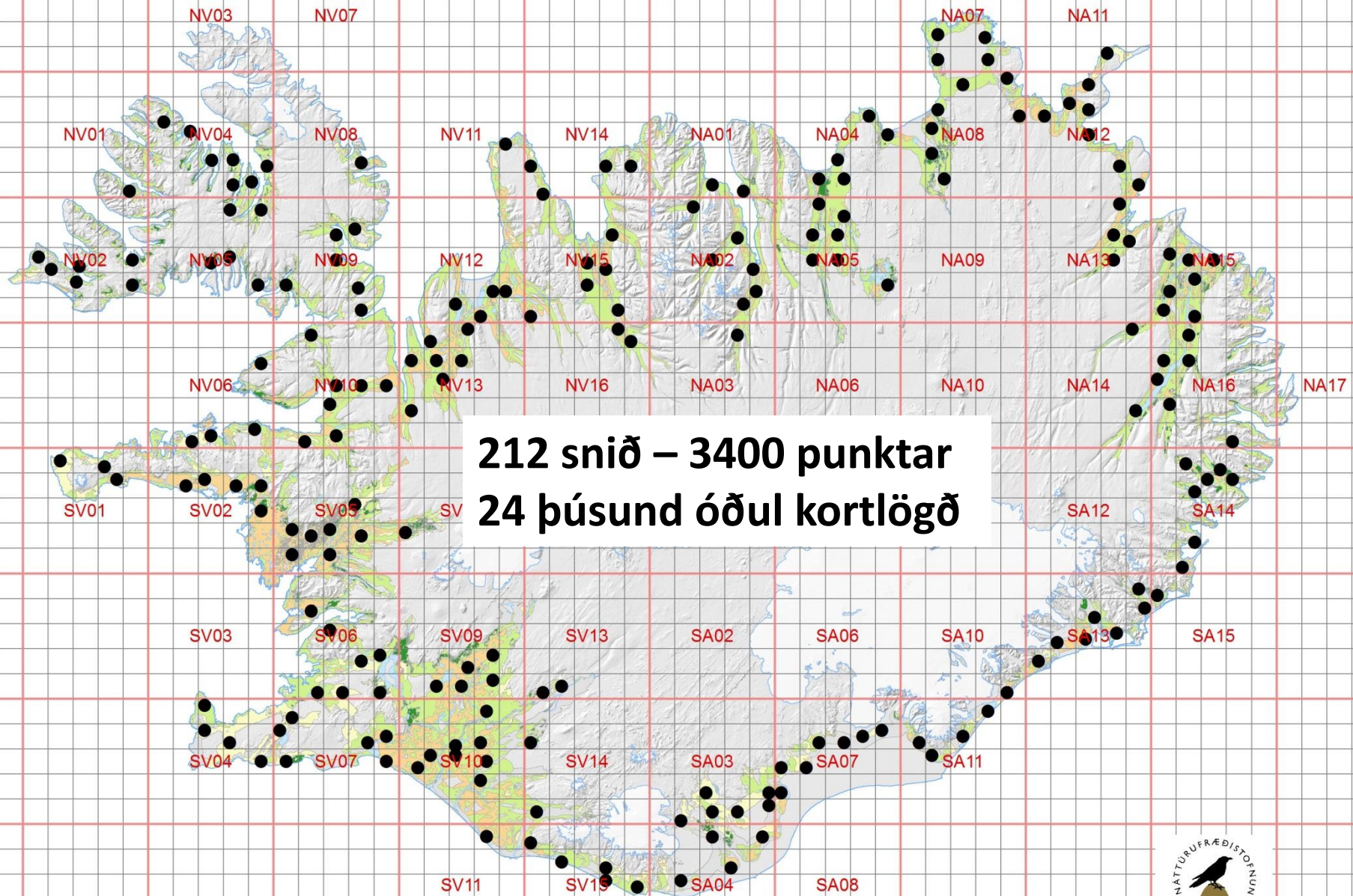
Íslenskir varpfuglar

Vandamál: Stórir og dreifðir stofnar

Heiðlóa

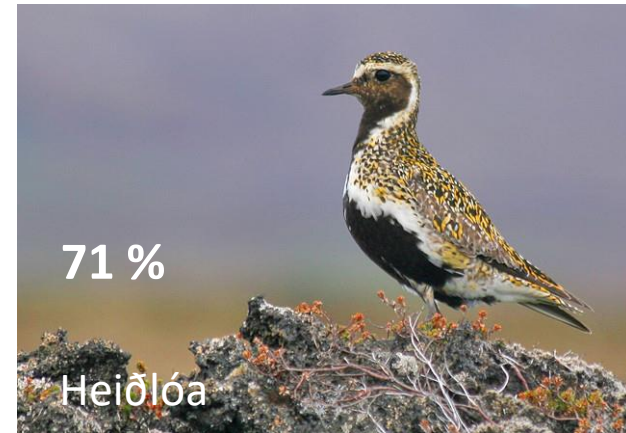
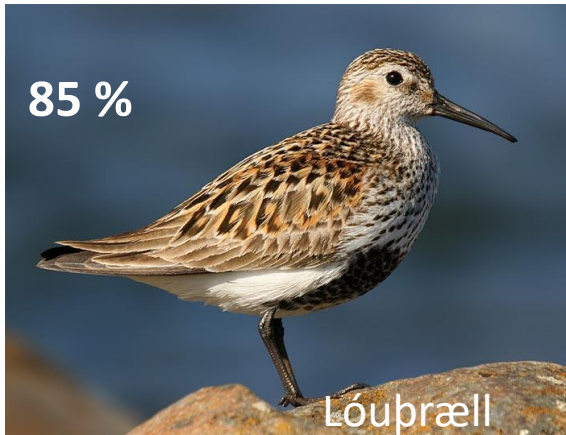
Ljósm Jóhann Óli Hilmarsson

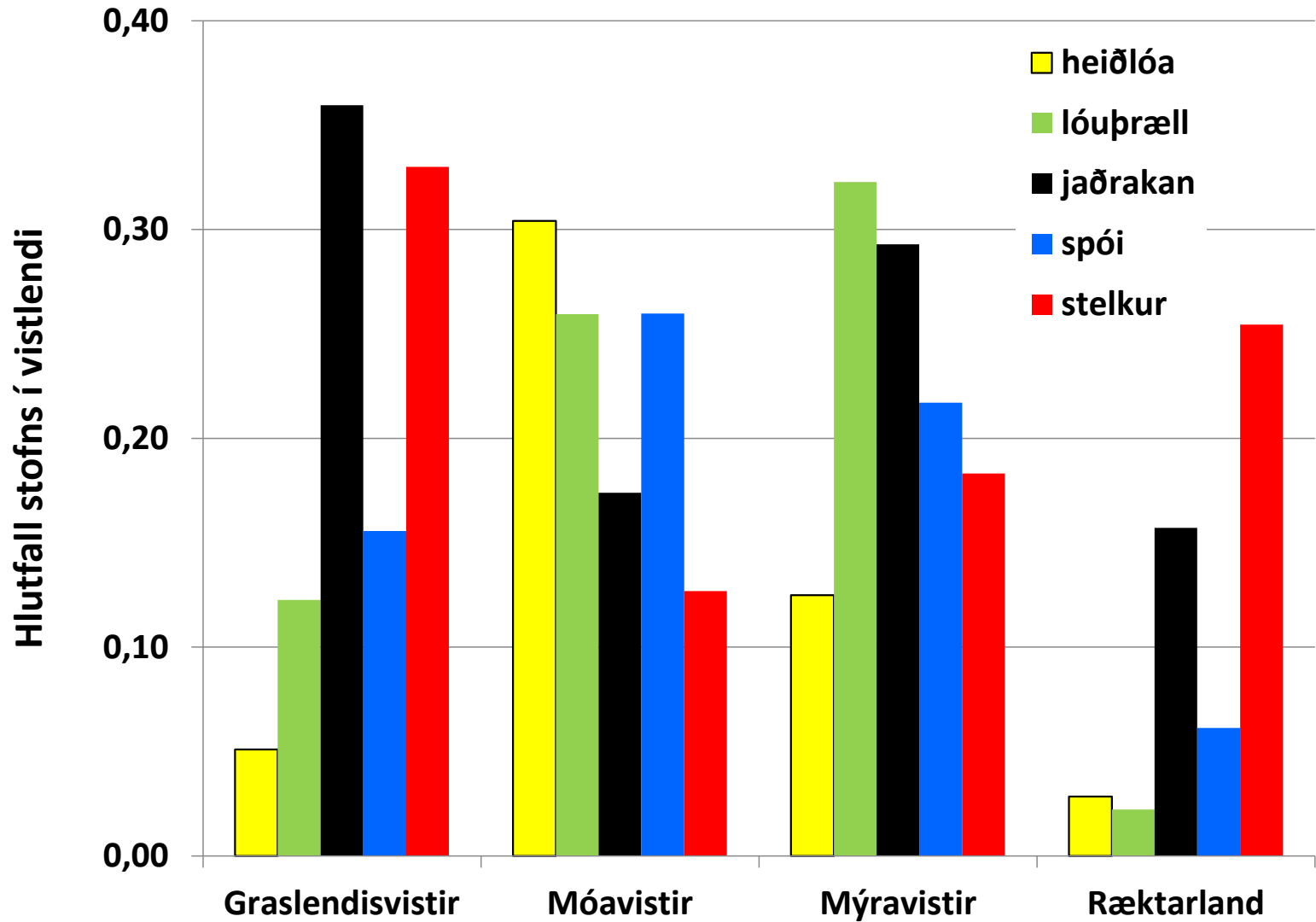
212 snið – 3400 punktar
24 þúsund óðul kortlögð

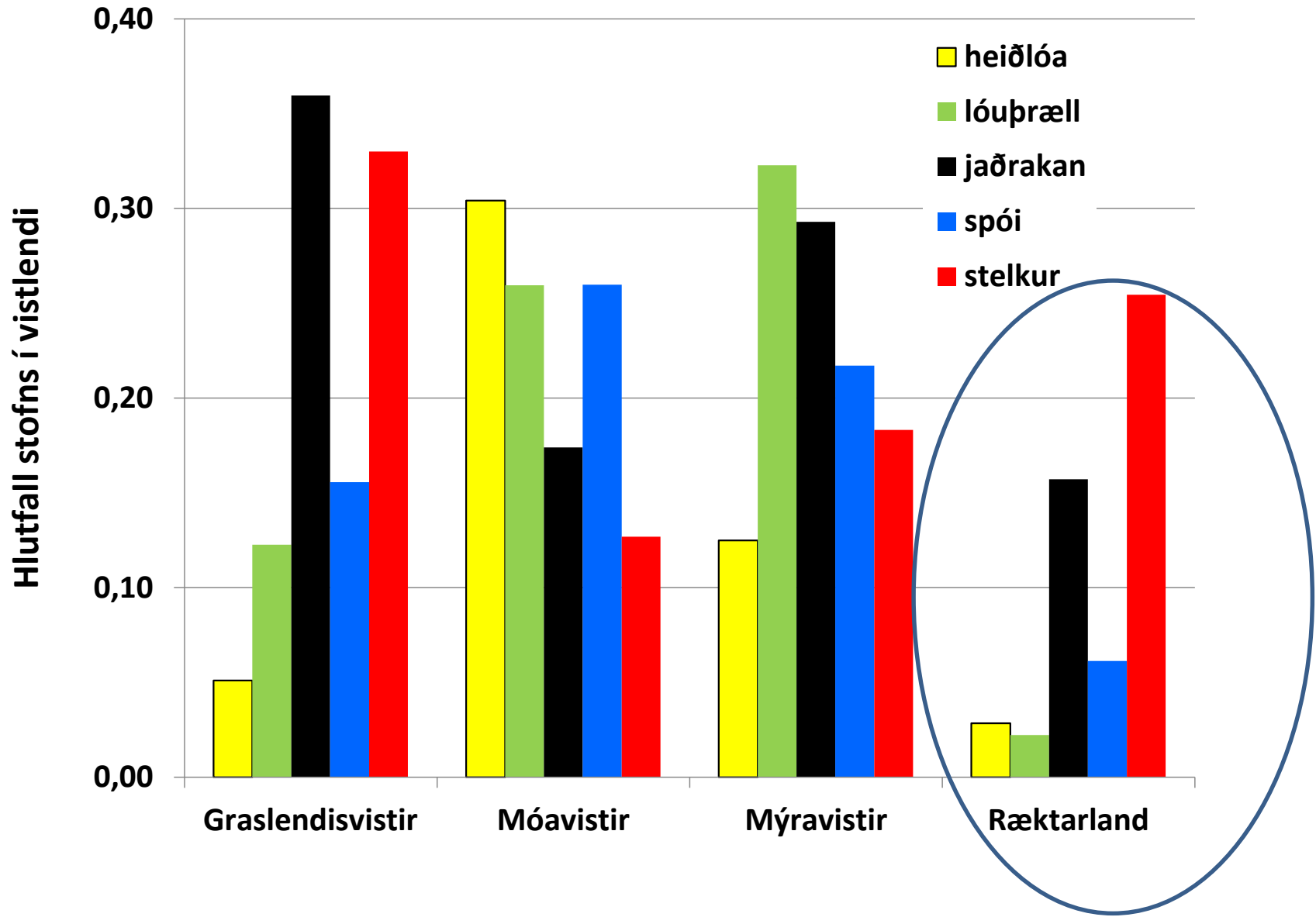
Ábyrgðartegundir í láglendi: verpa aðallega < 300 m

Ábyrgðartegundir: lykilvistlendi á láglandi

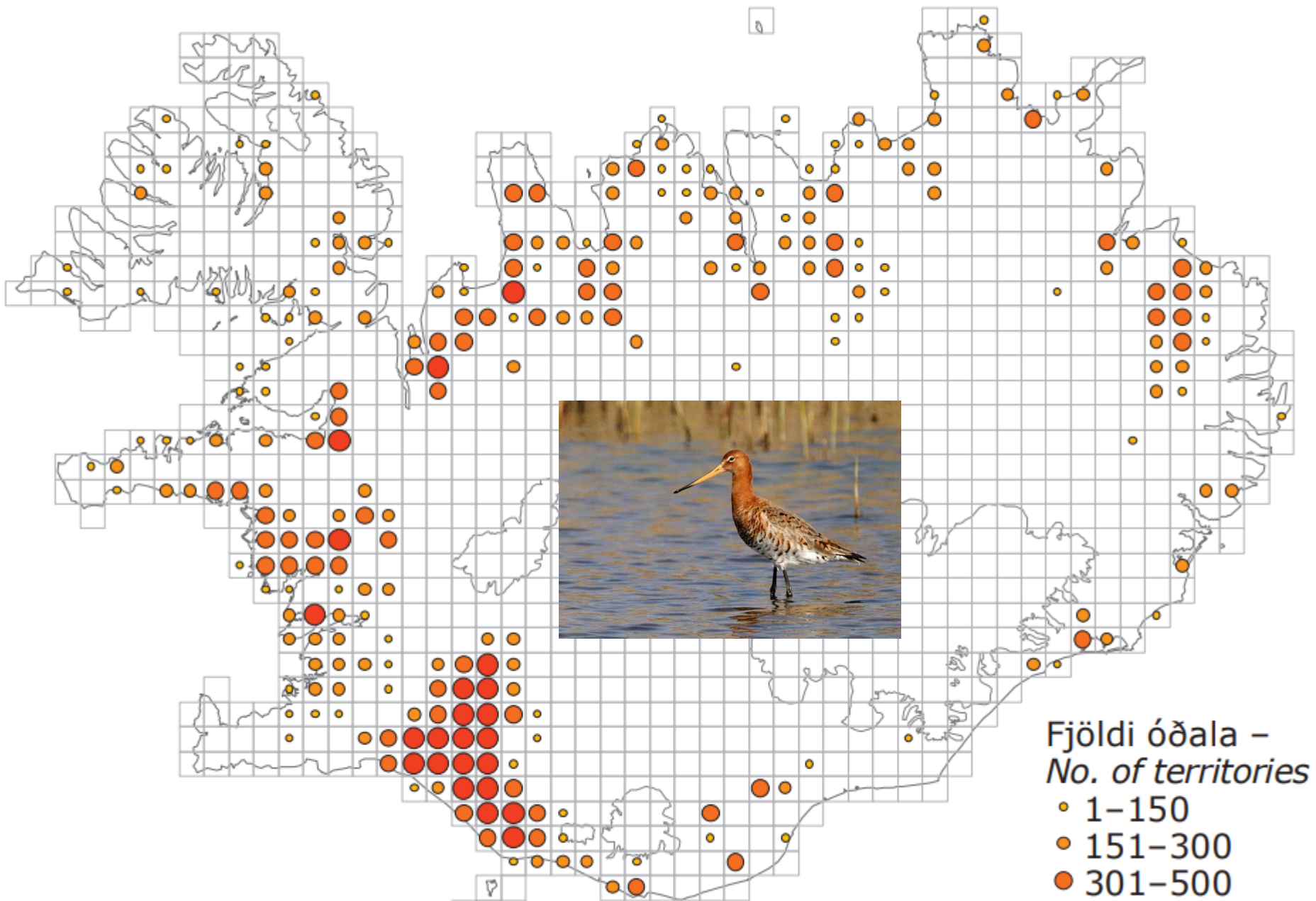

Ábyrgðartegundir: lykilvistlendi á láglandi

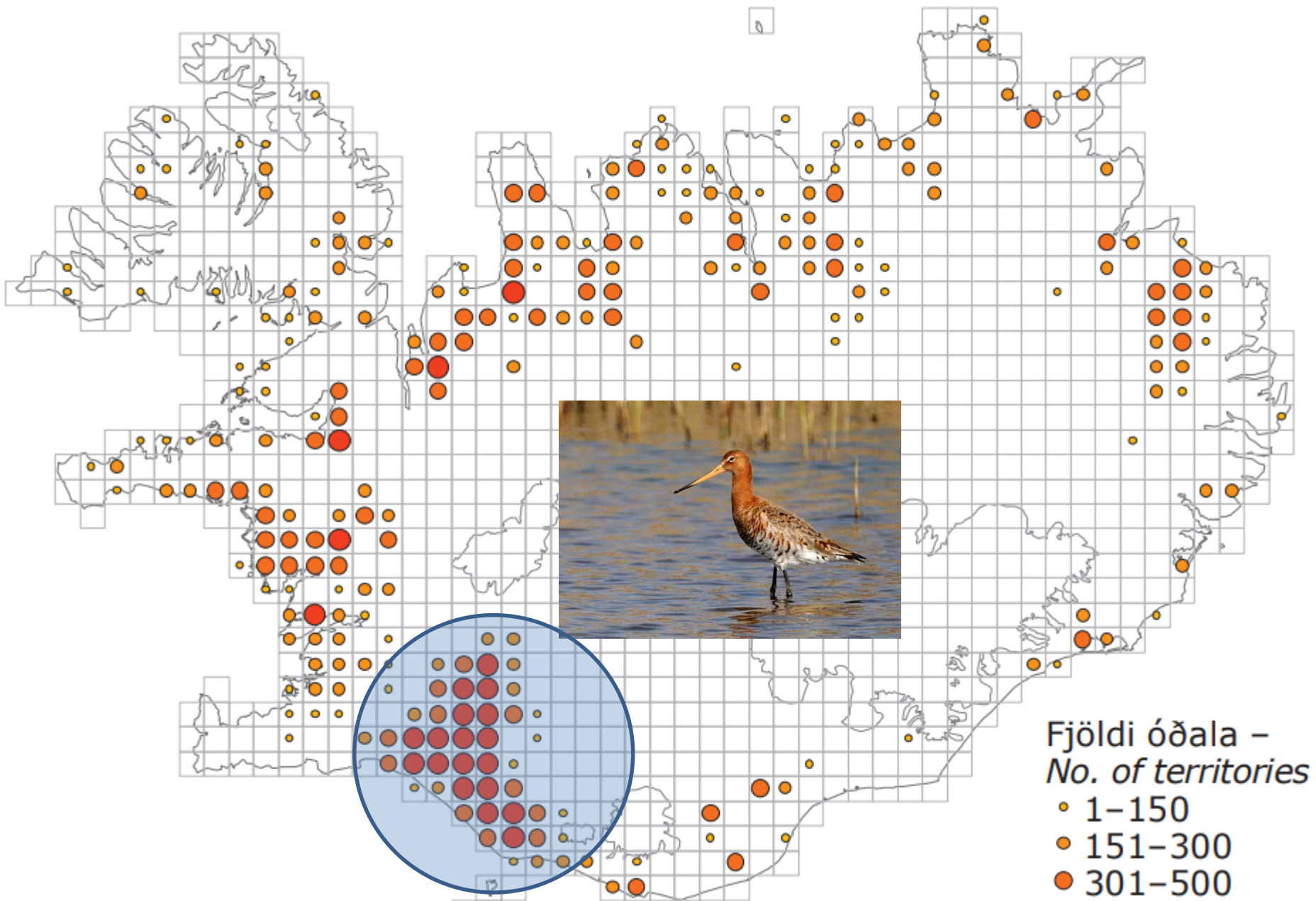

Suðurlandsundirlendi – mikið raskað en mjög mikilvægt fuglasvæði !

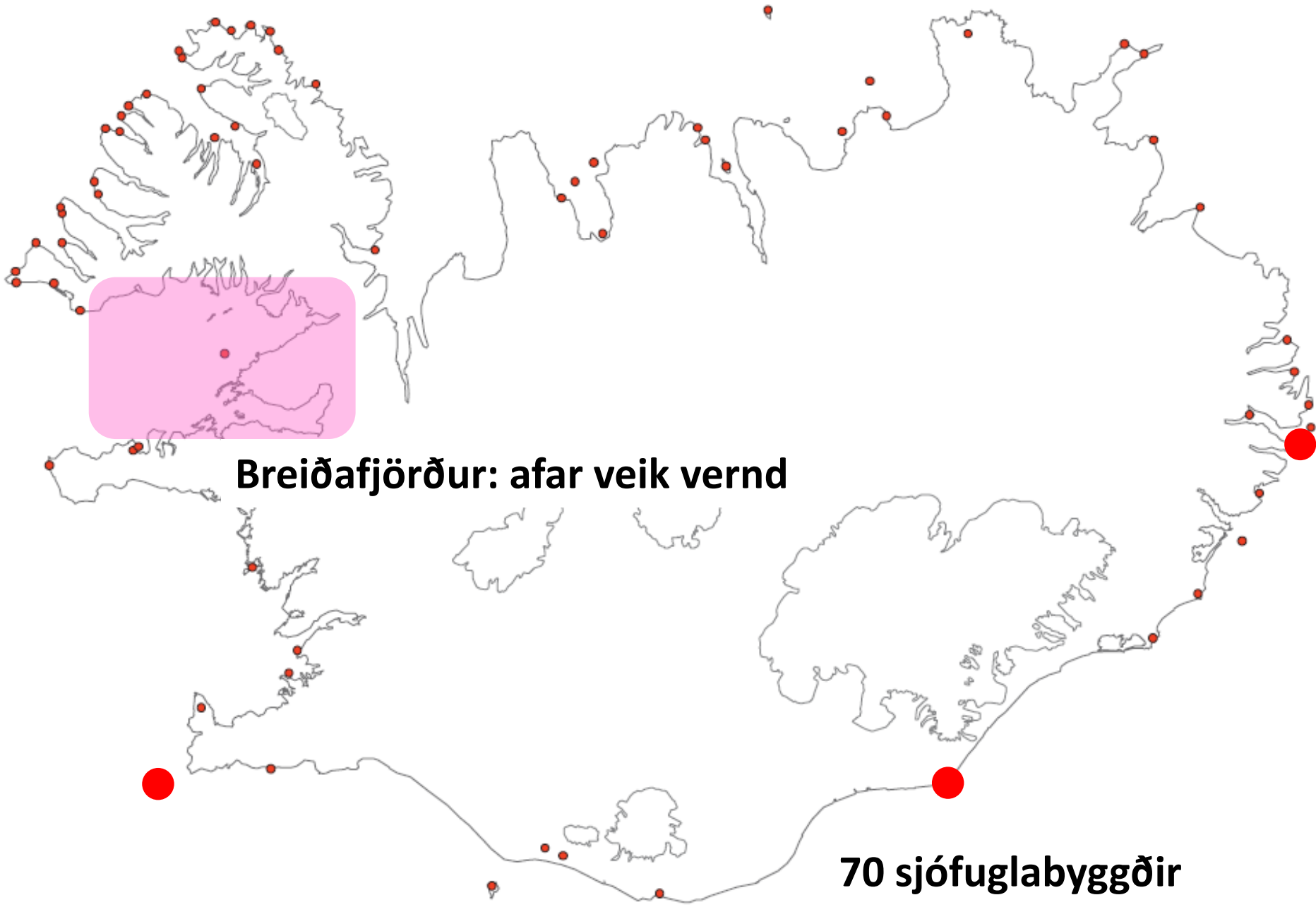
Jaðrakan – hlutfallsleg (reiknuð) dreifing (skráð)

Fjöldi óðala –
No. of territories

- 1–150
- 151–300
- 301–500
- >500

Jaðrakan – 28% verpa á Suðurlandsundirlendi

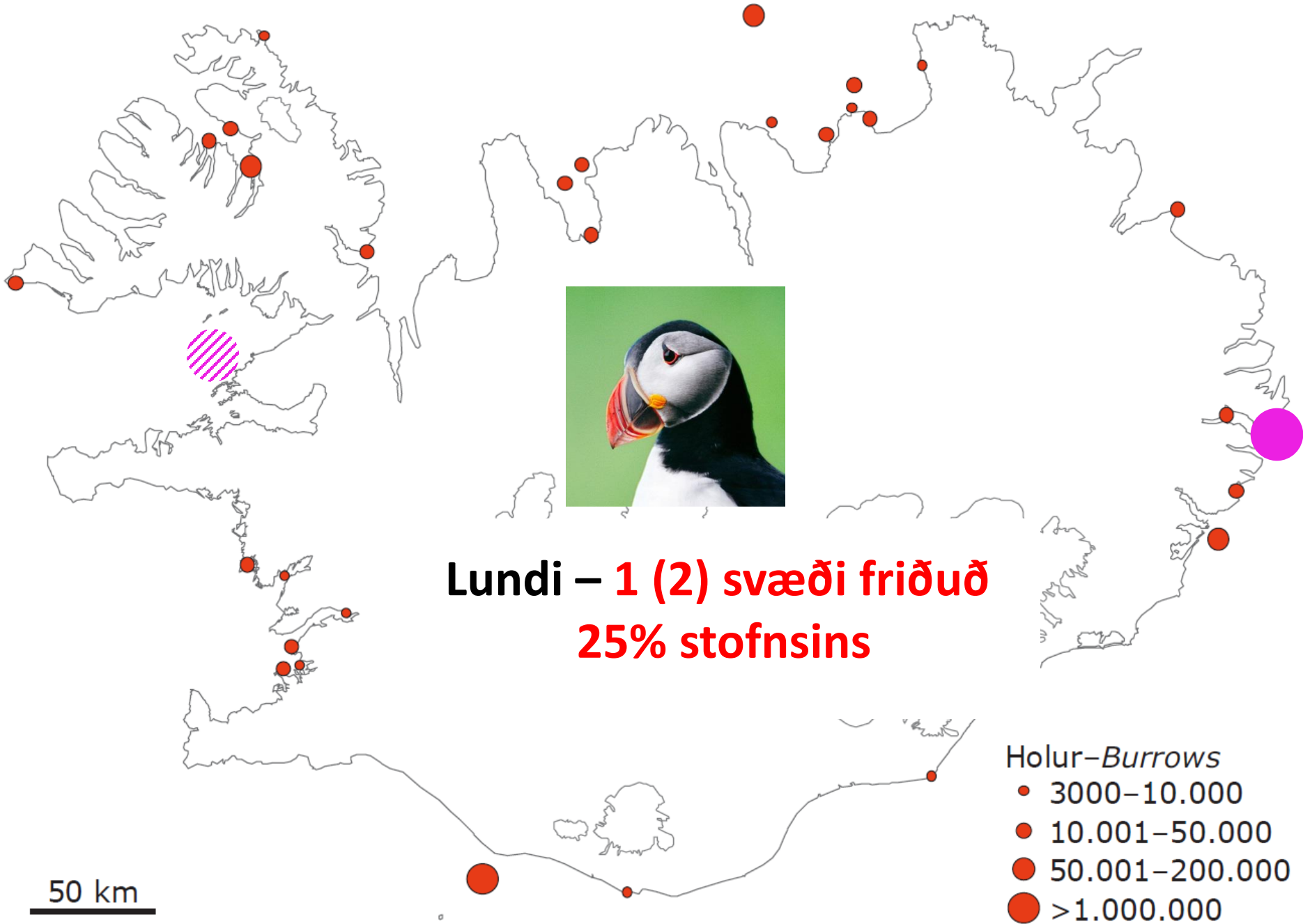

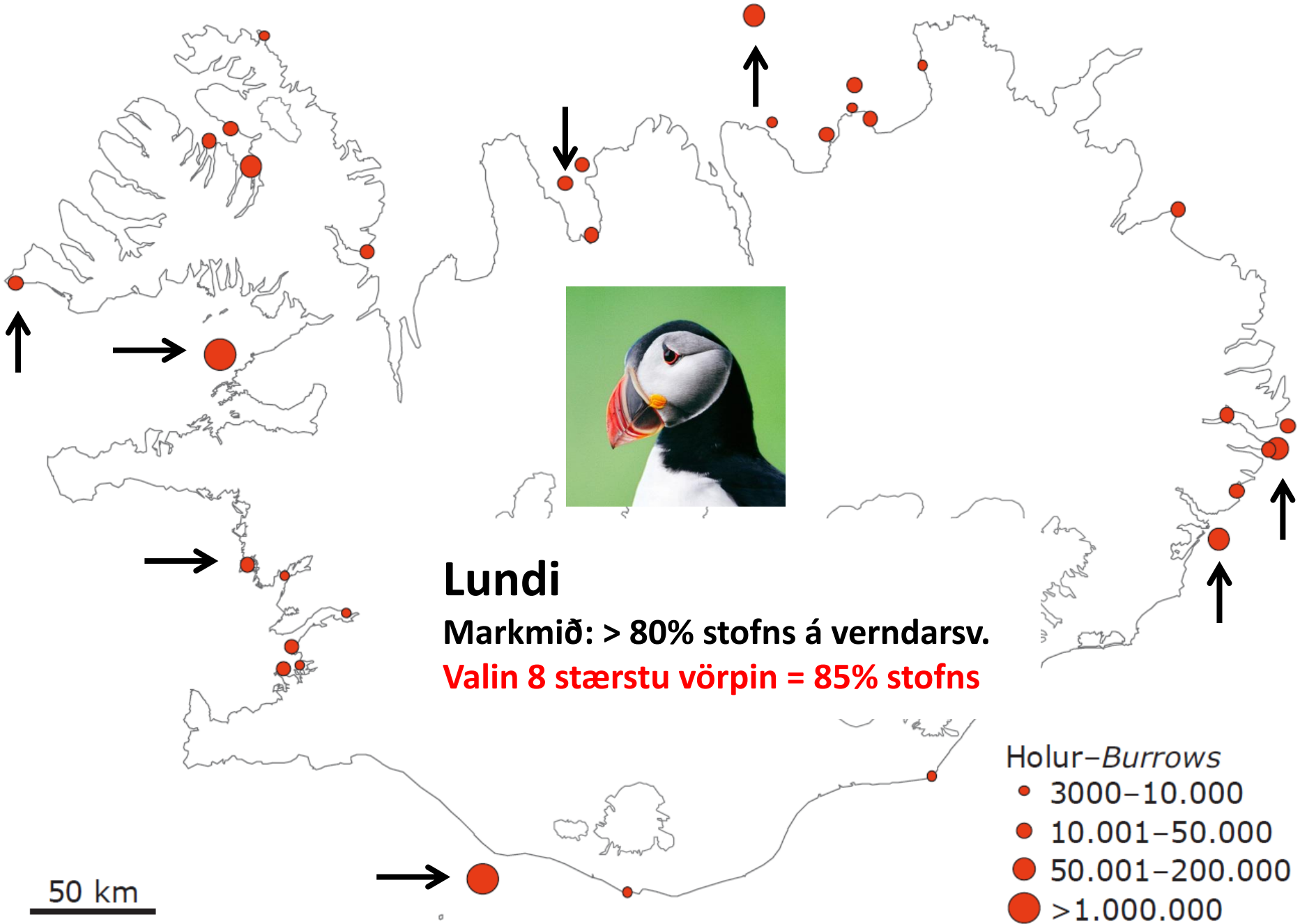
Breiðafjörður: afar veik vernd

**70 sjófuglabbyggðir
– örfár eru friðaðar !**

Lundi – dæmi um net verndarsvæða

- **Lundinn er á alþjóðlegum válista**
- **Ísland er mikilvægasta einstaka varplandið**
 - 24 vörp alþjóðlega mikilvæg
- **Í ljósi stöðu stofnsins og ástands hans hér á landi**
 - amk 80% varpstofns verði tryggð viðunandi verndun
 - Verndarvæði dreifist nokkuð jafnt kringum
 - Enda verka mismunandi þættir á stofninn eftir landhlutum

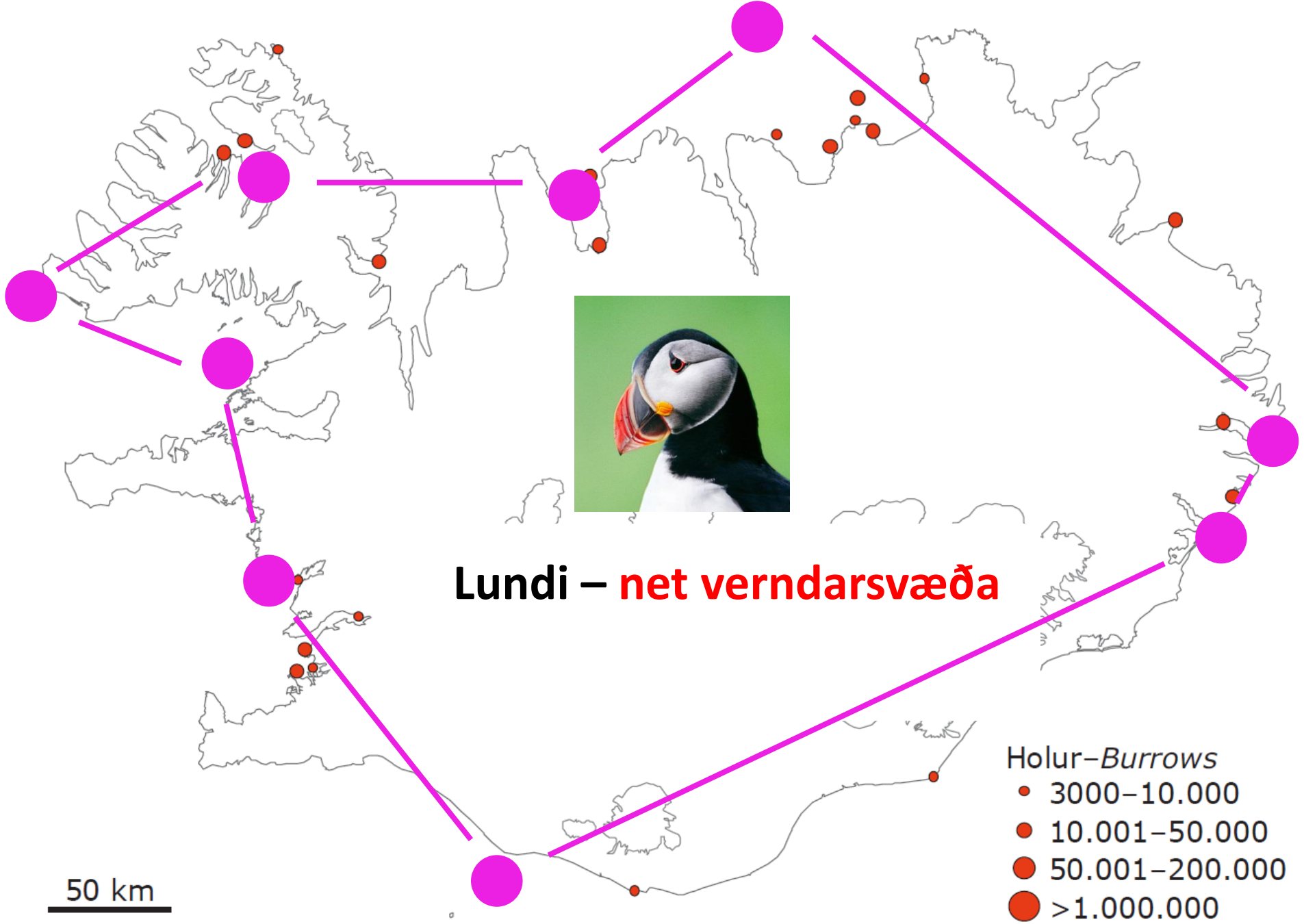
Lundi

Markmið: > 80% stofns á verndarsv.

Valin 8 stærstu vörpin = 85% stofns

- Holur-Burrows
- 3000-10.000
 - 10.001-50.000
 - 50.001-200.000
 - >1.000.000

50 km

Samantekt

- **Á Íslandi eru skilgreind ríflega 120 alþjóðlega mikilvæg fuglasvæði**
- **Margir alþjóðlega mikilvægir fuglastofnar**
- **Verndun lykilsvæða í landbúnaðarhéruðum sérstök áskorun**
- **Mikilvægt að koma á neti verndarsvæða**

Seltjörn og Gróttta: eru á alþjóðlega mikilvægu fuglasvæði